

Seminarieuppgifter

Skadeståndsrätt

Skadeståndsrätt I

En första övning i ansvar – den heta våren

Diskussionsuppgift

Makarna Carlsson – Ullrika och Nisse – är ett modernt lantbrukarpar. De är i 45-årsåldern och har två barn, Sara och Sabina. Sabina som är 14 år är helt uppslukad av sitt fotbollsintresse. Hon spår en lovande framtid – kanske kan hon så småningom bli värvad till en division-fem-klubb – varför hon inte är särskilt intresserad av den stora lantegendomens skötsel. Den artonåriga dottern Sara däremot ägnar sig med liv och lust åt djuren på gården. Hon är särskilt intresserad av pälsdjuren, och har numera ansvaret för uppfödning av ett större antal minkar, vars pälsar kan betinga rätt höga priser hos körsnärer; hon har också en stor, fin och väldigt randig hankatt som givetvis är kung över alla djuren på gården. Nisse Carlsson är en sann familjemänniska och brukar inte engagera sig i något som har sin upprinnelse utanför gårdens portar. Ullrika är av annorlunda läggning; hennes främsta intresse är att stå ute i sin verkstad och skapa. Ullrika är nämligen konstnärligt intresserad och har därför inrättat en arbetsverkstad för krukmakeri och annat konsthantverk i keramik och porslin. Tillsammans med glaskonstnären Tiina Tönnies har hon bildat ett bolag som producerar och säljer konstprodukter inom deras respektive genrer. De har därför på Carlssons marker sin gemensamma verkstad och försäljningsbutik. Verksamheten går någorlunda runt, även om den inte ger något större överskott. Man har i vilket fall som helst ganska många besökare, som går omkring i butiken och beundrar de utställda konstföremålen, vaserna, lyktorna etc – främst Tiinas alster.

Några ord om Carlssons gård: Egendomen har gått i arv genom flera stolta generationer Carlsson. Fastigheten har som alla fastigheter ett namn, men ingen kommer ihåg det, utan i dagligtal benämns gården sedan urminnes tid Fort Carlsson. Fortet är beläget i norra Uppland och är av medelstort till större format, beroende på hur man räknar – alldeles lagom, med andra ord. Man har ett hundratal mjölkkor samt en uppsättning ungdjur för slakt. Aveln bedriver man självständigt sedan man för ett par

år sedan köpte en tjur – som man vitsigt nog kallar Raging Bull (eller Bill). Vidare har man vidsträckta arealer med åkrar som används för odling av diverse grödor, beroende på vad som för tillfället kan tänkas inhösta något EU-bidrag eller liknande. Som redan nämnts, ingår en farm för pälsdjursuppfödning. Hela denna gård kan naturligtvis inte skötas av enbart de tre vuxna medlemmarna i familjen (och Sabina är självklart inte till mycket hjälp, hon ”joxar mest med trasan” – ett uttryck hon för övrigt snappat upp från en svartvit film om Nacka Skoglund). Man har därför fyra anställda lantarbetare. Dessa heter Olle, Noppama, Åsa och Leif-Jörgen och de bor i Uppsala eller i småbyarna runt Carlssons egendom (du får lära känna dem mer vid senare seminarier).

Nu är det tidig vår på gården. Man har haft mycket arbete med att så och gödsla markerna. Därför har makarna Carlsson tvingats begära ganska mycket övertid av sina anställda, och som kompensation har nu både Olle och Leif-Jörgen fått ledigt och åkt på solsemester. En solig dag – låt oss säga att det är onsdagen den 14 april 2021, för det är det – tycker Nisse att det är dags att för första gången på året låta tjuren Bull komma ut på grönbeta som man säger, även om gräset ännu inte är direkt grönt. Solen har legat på några dagar och det är mycket klart. Värmen till trots har dock all väta i marken ännu inte riktigt torkat, varför man inte gärna promenerar omkring på åkrarna eller markerna runt den bebodda delen av egendomen. Nisse har alltid satt en ära i att göra vissa saker ”ensam och själv”, som han säger; det har något att göra med den stolthet en ”self-made-human” känner över att klara vardagens vedermödor. Nåväl, det är inte allt han klarar själv men detta med att ta ut Bull har han i alla år sedan tjuren inköptes klarat av med glans. Nisse har helt enkelt väldigt god hand med djur; han kan exempelvis med en skarp blick och ett bestämt tonfall få vilken hund som helst att lyda minsta vink, däremot har han svårt att få gårdens mer självständiga katter att lyssna på honom. Med en påk i handen för nu Nisse med bestämdhet Bull från ladugården över gårdsplanen ned till en inhägnad hage, där han ska tjudra fast det arma kreaturet i en påle. Vägen från ladugården till hagen är ungefär 200 meter, och hagen är en någorlunda kvadratisk yta där vardera sidan är 150 meter. Allt går väl ända tills de två just anlänt till den i förväg stadigt fastgjorda pålen. Innan Nisse hunnit få fast Bull vid pålen lyckas tjuren – vilken är betydligt kraftigare än Nisse – att slita sig. Först springer han bara runt en aning i hagen, varvid Nisse utan någon påtaglig verkan hytter med påken samt skriker ut vederbörliga handlingsdirektiv, vilka Bull högakttningsfullt struntar i. Bull sätter nu av mot den gårdsgård som omger hagen. Gårdsgården byggdes vid förra sekelskiftet av Nisses strävsamma anfäder Rudolf och Rudolfina, som var aktade hantverkare på sin tid. Till Nisses fasa får han nu åse hur Bull gör mos av den vackra och kära släktklenoden. Bull har vid det här laget brusat upp ordentligt och sätter fart mot grannens marker.

Denna granne heter Persson, nämligen den mindre glada änkan Pia Persson. Hennes ladugård är mindre än Carlssons. Hon har endast ett femtiotal djur, inklusive en tjur som heter Jack Dempsey. Namnet har han fått efter en gammal amerikansk boxare som gjorde sig ett rykte genom att

skoningslöst klubba sina motståndare på löpande band; Pia tycker att tjuren har en liknande attityd. Pia sysselsätter sig mest med skogsbruk samt uthyrning av fritidshus invid den närbelägna badsjön. För övrigt är Pia en hängiven filatelist (vilket även hennes make Pär var, så länge han levde). Turistsäsongen har givetvis inte startat ännu eftersom det bara är april, men Pia har anlitat några svartjobbare som nu – under hennes ledning – är sysselsatta med att renovera den mer slitna delen av stugbeståndet; en del turister svinar ganska rejält. Pia Persson har redan tagit ut sin tjur på vårbete. Dempsey står fasttjудrad i en elstängselomgärdad hage. Denna hage ligger skild från Carlssons ägor genom en skogsklädd kulle, som löper ut i åkrarna som en halvö. Man kan alltså inte från den ena hagen se över till den andra, men däremot kan man i åkerkanten vandra de några hundra metrarna runt kullen om man skulle vilja besöka den andra hagen. Och det är precis detta som Bull nu fått upp ögonen för.

Med allra högsta fart rusar han in i elstängslet, vilket kollapsar under hans framfart. Ytterligare uppretad av den oväntade elchocken – som i och för sig inte är livsfarlig ens för en människa – rusar han frustande fram mot Jack Dempsey. I kollisionen krasas den tjудrande pålen sönder, och med ett i bokstavlig mening djuriskt läte går Dempsey till attack mot sin nyfunne antagonist – han behärskar till fulländning den ädla konsten att vinna fiender. Bägge tjurarna rusar ut på åkern, där Nisse återigen får ögonkontakt med sin trogne avelstjur; varken Pia eller hennes byggarbetare märker vad som händer. Bull tar, efter den oväntade vändningen, sin tillflykt ut i Perssons badsjö. Han hamnar i den bråddjupa delen av sjön och Nisse följer efter för att rädda honom, eftersom det verkar som om Bull inte kan simma. Den andra tjuren, Jack Dempsey, löper upp på Carlssons gårdsplan och upptäcker där allt folk runt krukmakeributiken; utöver Tiina och Ullrika befinner sig åtta intresserade konsthantverksköpare utanför eller inne i butiken. Dempsey tar rejält med sats och siktar in sig på den stora porten, där de flesta besökarna står och beundrar sina nyinköpta konstverk, ljusstakar eller vad de nu inhandlat. Som tur är hinner alla undan när det kolossala djuret vilt dreglande stormar fram. Av bara farten formligen tjurrusar därför Dempsey rakt in i butiken, där han skrämmer slag på den överraskade Tiina. Väl inne i butiken åstadkommer han givetvis stor kalabalik och skada. ”Han gick fram som en elefant i en porslinsbutik” som Tiina så träffande uttrycker saken senare, när hon framställer sina ersättningsanspråk. Hon värderar de inträffade skadorna till 30 000 kronor. Både inredning samt en stor del av vårens kollektion har demolerats. En serie osålda statyetter och vaser från fjolåret går också i kras; dessa hade Tiina funderat på att sälja till rabatterade priser, men det tycker hon inte Nisse ska få tjäna på, så hon vill nu få det åsatta salupriset ersatt.

När anspråken mot Nisse Carlsson framförs åberopas en massa omständigheter, som Tiinas advokat har sagt ingår i vad hon kallar en ”fri culpabedomning”. Nisse, å sin sida, hävdar en massa ursäkter. Dessutom tycker han – supplerad av en yngre släkting som är juridikstuderande i Umeå – att han minsann inte är någon ”principal” för Jack Dempsey. Ja,

han säger rent ut att han inte känner den aktuella tjuren personligen och inte ens kände till hans existens före den olycksdigra aprildagen.

Din basgrupp uppsöks nu i tur och ordning av de skadedrabbade personerna som vill veta vad som gäller. Tiina Tönnies vill få sina skador i krukmakeriet ersatta. Det är många för-och-emot att överväga, många argument att testa och många rättsliga principer att konkretisera innan man tillräckligt nog har utrett saken – så att man kan presentera ett lösningsförslag. Motivera era ställningstaganden väl!

Beakta särskilt följande rättsfall: NJA 1960 s 49, NJA 1987 s 222, NJA 1996 s 564 och NJA 2011 s 454.

Och inte nog med det, för livet går ju alltid vidare ... (i seminarium III, men dessförinnan bör man fundera över teknikerna vid läsning och tolkning av rättsfall).

Skadeståndsrätt II

En första övning i rättsfallsanalys

Diskussionsuppgifter

Var och en ska kunna redogöra för omständigheterna i målen och vilken utgången blivit i de olika instanserna, även om vi främst kommer att fokusera på domskälen och domslutet i Högsta domstolen. De övergripande frågorna för seminariet angår *definitionen av olika skadetyper, under vilka förutsättningar ansvar för dessa skador kan komma ifråga* samt *hur skadorna kan värderas och ersättas*. För varje rättsfall finns därtill ett litet antal särskilda frågor som ni förväntas diskutera i basgruppen. Fallen kan också ge oss anledning att reflektera över de processuella (processrättsliga) förutsättningarna för den materiella rätten (här civilrätten). Vidare kommer vi att uppmärksamma olika tekniker för att överhuvudtaget läsa och analysera rättsfall.

NJA 1992 s 213 – Fritidsförlust

- Vilken skadetyp är aktuell? Ekonomisk skada eller ideell skada? Vad är det egentligen som står i domen om skadans art? (Stryk under/markera relevant text i domskälen.)
- Vad krävs, enligt HD, för att skadan ska kunna ersättas? Finns det några specifika faktorer av betydelse?
- Vilken är den rättsliga grunden för att tillerkänna paret ersättning? Hur kommer HD fram till detta? Redogör för argumentationsstegen i domen.
- Hur skiljer sig revisionssekreterarens förslag till dom från vad HD sedermera beslutar?
- Hur bestäms ersättningen? Vad finns det för rättsligt stöd för HD att kunna göra på detta sätt?
- Finns något tänkbart alternativ till hur ersättningen hade kunnat bestämmas? För- och nackdelar med dessa eventuella alternativ?

NJA 2006 s 181 – Anbörigersättning vid allvarlig personskada

- a) Vilken skadetyper är aktuell?
- b) Vilken är den rättsliga grunden för att tillerkänna de skadelidande skadestånd?
- c) Vad krävs för att psykiska besvär ska vara att anse som personskada, och varför?
- d) Varför får modern skadestånd men inte brodern?
- e) Hur avgörs kretsen av ersättningsberättigade?
- f) Hur bestäms ersättningsnivån?
- g) Hur ser nuvarande reglering om anhörigersättning ut jämfört med vid tiden för avgörandet? Skulle utgången ha blivit annorlunda idag?

NJA 2013 s. 569 – Kränkningersättning

- a) Skiljer sig skadan i detta fall från skadan i NJA 2006 s 181? I så fall, hur?
- b) Vilken är den rättsliga grunden och vad krävs enligt denna för att skadestånd ska kunna utgå?
- c) Vilket krav ställs på kausalitet mellan handling och skada vid denna skadetyper?
- d) Varför ser bedömningen av den straffrättsliga och skadeståndsrättsliga ansvarsfrågan olika ut? Är det rimligt?
- e) Varför tillerkänns flickan inte skadestånd för kränkning? Vad hade krävts för att målet skulle ha fått motsatt utgång?
- f) Det står inget om detta i avgörandet, men vilken eventuell betydelse tror du att regeln om jämkning av skadestånd på grund av medvållande har när det gäller kränkningersättning?

Skadeståndsrätt III

Ytterligare en ansvarsövning – om att göra eller inte göra rätt eller något alls

Föredragningsuppgift

Den enda skadetyper som definieras i SkL är ren förmögenhetsskada. Hur ska man då veta vad som innefattar de övriga skadebegreppen? Din uppgift är att närmare studera det skadeståndsrättsliga skadebegreppet. Vilken är skillnaden mellan ideell och ekonomisk skada? Analysera och exemplifiera exempelvis ett par gränsfall. Hur förhåller sig kränkningssersättning till de övriga personskadorna? Presentera din analys för gruppen. Det är mer intressant att peka på oklarheter än att ge enkla svar.

Diskussionsuppgift

Livet går ju alltid vidare ... och en annan dag har man annat att fundera på. På Fort Carlsson går livet sin gilla gång. Efteråt kom Ullrika att beskriva sommaren – och hösten också för den delen – som en ”pestens tid”. Makarna Carlsson äger, som tidigare nämnts, ganska mycket djur. Och tack vare Astrid Lindgren – på grund av säger dock Nisse Carlsson surt – måste man nu under vissa omständigheter låta djuren gå ute i det fria. I och för sig har man alltid låtit en del djur gå ute på grönbete. Exempelvis tycker man att detta arrangemang är bekvämare vad avser ungdjuren, som ändå inte måste tas in för att mjölkas. Dessutom tycker både Ullrika och Sara att det är fel att ha djur instängda året om. Saras randiga katt tycker och gör självklart som han själv vill.

Det har för övrigt sedan lång tid tillbaka varit tradition i grannskapet att man låter djuren gå ute på markerna. Visserligen är det inget man diskuterat, utan det har bara blivit så ändå. Över huvud taget är kontakterna mellan gårdarna i bygden en aning sparsamma. Man planerar inte gärna saker tillsammans, och rådslag om gemensamma angelägenheter förekommer så gott som aldrig. Det finns i trakten fem större gårdar samt ett antal mindre lantbruk där man främst ägnar sig åt grödor av olika slag. Till de större gårdsägarna kan räknas, förutom Carlssons och Pia Persson,

makarna Bondhe som specialiserat sig på kyckling och kalkon, arrendatorparet Anna och Alban Berg som främst odlar bär och frukter men även har ungefär samma inriktning som Carlssons samt slutligen storgodsägarparet Maierhof som uteslutande ägnar sig åt mjölkkor. Gårdarna ligger utspridda över ett slättland, där vinden ofta kan pina såväl människor som djur och gröda. Det finns ett antal små sjöar i området, och dessa binds samman av ett bäcksystem. Fort Carlsson är beläget högst av gårdarna och två av bäckarna har sina källor inom gränserna för Carlssons ägor. Landskapet skulle nog, även med kräsna ögon, beskrivas som lummigt och naturskönt.

Under sommaren låter makarna Carlsson, som sagt, ett större antal av ungdjuren gå ute på ängarna. Samma tillvägagångssätt kan i perioder iaktas hos grannarna. Man räknar inte in alla djuren varje dag, men håller i alla fall kontinuerlig uppsikt över dem. Sommaren är varm och man måste se till att djuren alltid har tillgång till vätska. På måndag morgon den 14 juni upptäcker en av de anställda på Carlssons gård, Leif-Jörgen Larsson, att två kalvar ligger döda invid den så kallade Lillbäcken. Han pratar med den i djurfrågor mer bevandrade Åsa Ström, som är den av de anställda som närmast kan karakteriseras som överansvarig för djurskötseln. Åsa, som gått några år på Ultuna lantbruksuniversitet i Uppsala innan hon hoppade av för att på en gång få syssla med de jordnära sakerna, tycker att man kan avvakta. Det är inte så konstigt att några djur dör, säger hon och tillfogar – med ett närmast filosofiskt tonfall – att de flesta levande varelser förr eller senare kommer att möta samma öde. Det är ingen mening att oroa Carlssons heller, tycker hon, utan det bästa alternativet just nu är att helt enkelt gräva ned kalvarna i en djup grop innan de börjar lukta illa. Sagt och gjort. Leif-Jörgen hämtar en traktor med grävska och tillsammans förrättar han och Åsa sedan ceremonin med gravläggningen av kropparna. De två är mycket nöjda med sin insats, och bestämmer sig för att inte tala mer om saken med utomstående.

Lördagen den 3 juli är Åsa, Leif-Jörgen, Sara Carlsson samt Olle Bäck (som också är anställd på Carlssons gård) på en fest hos den tjugoårige sonen Maierhof. Han heter för övrigt Max i förnamn, och söker genom denna angenäma sammankomst göra något åt den tystnad som annars lägrat sig mellan gårdarna. Vid detta tillfälle får Sara och Åsa höra att tre av gården Maierhofs mjölkkor insjuknat och dött i en smittsam sjukdom bara för några dagar sedan. Man har haft en veterinär på besök, och hon har gett rådet att ta in djuren och hålla dem separerade så att man får bukt med smittspridningen. Om några dagar ska man tydligen kunna få besked hur många djur som är drabbade, eftersom inkubationstiden är mellan en och två veckor. Veterinären Elsa Herriot håller just nu under helgen på med provtagningar, för att mer specifikt kunna fastställa vilken av ett större antal möjliga bakteriestammar det kan vara fråga om. Hon har sagt att man eventuellt kan ha tur, såtillvida att det för en del av dessa stammar finns vaccin. Innan man fastställt exakt vilken smitta det handlar om, kan hon dock inte ta på sitt ansvar att inympa vaccin. Ojdå, utbrister Åsa, tänk om det är samma sjukdom som våra kalvar hade. Sara blir nu aningen

upprörd eftersom hon varit ovetande om vad som förevarit på gården. Dessutom reagerar hon å sina föräldrars vägnar med tanke på deras bestånd av nötkreatur. Ja men nu har faktiskt ingenting hänt på vår gård, replikerar Åsa och Leif-Jörgen. Tydligen gjorde vi det rätta som snabbt och effektivt lät begrava de förolyckade djuren, tillägger Leif-Jörgen och får starkt stöd av Åsa.

På söndagen efter de yngres sammankomst kommer makarna Maierhof på visit hos Carlssons. De är djupt upprörda över Carlssons passivitet och allmänt oansvariga sätt att sköta djurhanteringen. De ska redan dagen efter kontakta en välrenommerad advokat, för att pressa så mycket pengar som möjligt av Carlssons. Nisse Carlsson slår ifrån sig; han har minsann inte gjort något fel, han har inte dödat Maierhofs djur och för övrigt visste han inte förrän nu, vid högmässotid, att något sjukt över huvud taget kunde ligga i luften. Ullrika fyller på med att de inte råder över liv och död, ingen människa kan göras skyldig för att djur drabbas av sjukdomar och dör; sjukdomar är en normal dödsorsak och sådant ska man inte söka syndabockar för. Det är naturens gång, tillägger hon. Vad kunde de för övrigt ha gjort? Och även om de själva kanske haft smitta i sitt djurbestånd, vet man ju inte varifrån den smittan kommit – kanske från Maierhofs eller Bergs djur?

Man vet aldrig när slaget faller, och efter de olyckor som under våren och den tidiga sommaren drabbade familjen Carlsson råkar under högsommaren också yngsta dottern illa ut. Det är dags för den bollsparkande Sabina att träda in på arenan. Och det gör hon söndagen den 18 juli klockan tre på eftermiddagen. Då är det nämligen final i den cup som alltsedan våren genomförts mellan alla juniorlag i regionen. Finalen går av stapeln på en av föräldrar och andra medsörjande fullsatt idrottsplats. Vi befinner oss nu helt plötsligt i slutminuten. Sabina har gjort två mål för sitt lag och är därigenom lagets främsta, och enda, målskytt. Motståndarlaget har tyvärr gjort lika många mål, så nu är spänningen på kokpunkten, likaså publiken som tappat alla hämningar och vrålar ut de mest outgrundliga råd och synpunkter man kan tänka sig. Sabina lyckas i varje fall springa fri ur ett misstänkt offsideläge, och närmar sig med pantersteg den benskillrande målvakten. Målvakten får dock i sista sekund undsättning av en sprintande back, Lotta "Lill-pottan" Nilsson, som med all kraft lägger an en kroppstackling på Sabina så att hon flyger ett antal meter, slår några volter och sedan blir liggande orörlig, tillfälligt bedövd av den plötsliga smärta som följer på att hon brutit underbenet (ungefär som att bli sänd rakt in i snookerdimman). Domaren springer obevekligt fram till straffpunkten. Med sitt brutna ben kan dock Sabina givetvis inte lägga straffen, utan lagkaptenen Britta "Stor-brännarn" Brännström åtar sig uppgiften och lyckas faktiskt slå in den (bollen alltså – dvs i målet). Sabinas glädje över cupvinsten grumlas dock av att hon nu missar hela den kvarvarande säsongen samt att det faktiskt gör enormt ont. Inte för att Sabina är någon vekling, men smärtorna är svåra och förvärras av att läkningsprocessen störs av ständigt återkommande inflammationer.

Dessutom är det inte heller så trevligt att vara halvinvalid en hel sommar. "Lill-pottan" säger dock helt kallt att "den som sig i leken ger ...".

Din basgrupps uppgift blir nu att ge skadeståndsrättsliga råd till de inblandade på båda sidor. Alla vill ha så mycket skadestånd det bara går. Och alla som blir utsatta för krav vill så gott det går slippa undan något ansvar.

Som vanligt är det ett helt komplex av frågor och utgångspunkter som måste utredas. Beakta NJA 1973 s 141, NJA 1987 s 222, NJA 2001 s 65 I-II, NJA 2011 s 454 och Håkan Anderssons artikel "Den symbolladdade lagstiftningen om det sällsamt strikta föräldraansvaret" (denna artikel berör den nya regeln 3:5 SkL och kan ses som en komplettering av Hellners avsnitt 15.3).

Skadeståndsrätt IV

En övning i att bedöma myndiga råd och andra dåd

Föredragningsuppgift

I skadeståndsrättslig litteratur sägs ofta att skadeståndet är avsett att försätta den skadelidande i samma (ekonomiska) position som om skadan inte hade inträffat. Diskutera de regler och principer som styr skadeståndsberäkningen. Kan den skadelidande återställas i samma position på samma sätt vid sakskada, personskada och ren förmögenhetsskada – eller finns det särskilda (värderings)problem för olika skadetyper? Fundera också på den skadelidandes ansvar att begränsa sin skada och hur detta förhåller sig till skyldigheten för skadevällare att reparera skadan.

Diskussionsuppgift

Innan man vet ordet av kan allt vara borta och förbi ... för man orkar inte hålla i minnet det småelände som ständigt dyker upp, när horisonten hela tiden sänder ut varnande budskap till den som har perceptivt sinne för subtila meddelanden och nyanser. Ullrika och Nisse har kommit på den ljusa idén att utöka gårdens verksamhet. Framförallt Nisse har de senaste åren med stigande oro åsett hur inte bara dagens utan även gårdagens ungdomar (dvs till synes vuxna, sansade människor) i allt större utsträckning väljer vegetarisk kost, framför ett allsidigt matintag enligt tallriksmodellen. Gårdens köttproduktion, eller i vart fall avsättningen för densamma, är därför i fara, fastslår Nisse. Försäljningen av mjölk går däremot bara bättre och bättre, sedan folk fick upp ögonen för det fantastiska i att kunna dricka närproducerat. Det årligen återkommande jippet "Kosläppet" har till och med fått till följd, att konsumenterna i Uppsala frågar handlarna om det inte går att köpa mjölk från just Carlssons kor. Det är nästan som om våra kor är allmän egendom, klagar Nisse. "Men den där ego-trenden kanske man kan dra nytta av." Innan Ullrika ens hinner förstå att det är "eko" och inte "ego" Nisse menar, har han fyllt i nya ansökningar om EU-bidrag för potatisodling på ekologiskt och allmänt miljömedvetet sätt. Fort Carlsson ska nämligen börja göra chips!

Tillstånden och kraven för EU-bidragen hanteras av en kommunal nämnd i Uppsala. Ullrika, som har "lite känningar" på kommunen, ringer några veckor senare för att höra sig för om hur det går med Carlssons ansökan om stöd för att starta ekologisk chipstillverkning. Bahar Barzani, som en gång i tiden gick på Medborgarskolans keramik kurs samtidigt som Ullrika, vet att berätta att det nog inte ska bli några problem; på kommunen välkomnar man alla "entreprenöriella" och miljömedvetna initiativ (man har just gett ett frikostigt bidrag till en ekologisk filateliförening)! Innan samtalet avslutas tillägger hon, att den palmolja som Carlssons har angett ska användas vid själva friteringen inte alls är ekologisk som man tidigare trott. Bahar har precis läst på Livsmedelsverkets hemsida att palmolja utvinns genom skövling av regnskogar; hon berättar vidare att solrosolja däremot tydligen inte bara ska vara mycket nyttigare att använda till fritering, utan att den också framställs på ett "(r)eko" sätt. Efter ytterligare femton minuters solrosprat tackar Ullrika för "föreläsningen" och lägger på luren, för att omgående beställa ett stort parti solrosolja. Priset blir tyvärr nästan 75 000 kr högre än motsvarande mängd palmolja. Tiina hjälper till med formgivningen av påsarna och efter några månader ser allt ut att vara i ordning för att komma igång med produktionen.

Den nyvunna glädjen över att de första chipspåsarna "Gyllene C" snart kan ses i handeln, förmörkas dock av att Livsmedelsverket tar tillbaka sitt uttalande om den aktuella palmoljan. Det visar sig att produktionen inte alls innebär någon skövling av regnskog, utan ingår som en del av ett återplanteringsprojekt i Indonesien. Både solrosoljan och palmoljan kan därför sägas vara ekologisk.

Ullrika uppsöker en processbenägen basgrupp och vill ha råd. Hon vill givetvis ha kompensation för de 75 000 kr man lagt ut i onödan. Ångerveckan (vad det nu är) har löpt ut, och eftersom det inte är något fel på solrosoljan kan man ju inte bara rakt av häva köpet och få pengarna tillbaka. Livsmedelsverket, Bahar Barzani och hela kommunen borde stämmas. Myndiga personer på myndigheterna förklarar det förvaltningsrättsliga läget för Ullrika. Eftersom man aldrig "förelagt" Carlssons att köpa solrosolja istället för palmolja, kan man inte angripa myndigheten, sägs det. Livsmedelsverkets uttalande var istället en "rekommendation" för allas egen hälsas skull. Kommunen har inte haft något med frågan att göra överhuvudtaget, utan Barzani lämnade bara en hänvisning till var man kan hitta information. Dessutom har Ullrika inte lidit någon skada, eftersom oljan går att använda och ger hälsomässiga vinster för konsumenterna. Att man dessutom är bland de första på marknaden med att sälja chips som är friterade i ekologiskt odlad solrosolja, talar för att man kan tjäna marknadsandelar och därigenom få högre intäkter. Ullrika menar istället att det faktum att Carlssons kommer att kunna ta ut ett lite högre pris än vad de stora chipsjättarna gör, mest beror på att chipsen marknadsförs som närproducerade gårdschips.

Ullrika, som känner sig rejält lurad av kommunen, lämnar Fort Carlsson och tar en tur över till sin vän Tiina. De bestämmer sig för att inhämta konstnärlig inspiration genom att åka in till Uppsala och promenera runt i

industriområdet tillsammans med Ullrikas trogna labrador Trassel (som egentligen heter Gunnar, men har fått detta smeknamn pga sin pälsdjursallergi). Enligt Tiina kan man just i denna miljö av oplanerad, korrugerad och pragmatisk bebyggelse av efemär natur finna de skönhetsvärden som den tillrättalagda plastiga kulturen inte förmår fånga upp. ”Det är i mekanismerna för avskiljandet av det kvalitativt annorlunda som masskulturens hegemoniska ansikte visar sig naket”, förklarar hon. Och Ullrika säger inte emot. Trassel får förtroendet att gå lös – ett förtroende som han sorgfälligt missbrukar. Han slinker igenom det illa medfarna planket runt en industritomt. Även Ullrika kan med lätthet ta sig in eftersom plankorna är glesa. Hon ser dock en skylt där det står ”Obehöriga äga ej tillträde”, men den bryr hon sig inte om eftersom hon måste få tag på hunden. Trassel syns inte till, varför hon fortsätter in på den mörka tomten där hon till slut faller ned i en brunn. En av de anställda på industriföretaget hade fått order att täcka brunnshålet, och hade därför lagt ut en skiva kartongpapp med påskriften ”Se upp (och ned)”. Ullrika bryter ett ben, och kan därför inte vara med och arbeta på Tiinas och hennes utställning som de hade planerat tjäna en hel del på under senhösten. Hunden Trassel lyckas välta omkull några staplar med takpannor för 10 000 kr, men blir sedan skjuten av en vakt som trodde att den lekfullt framspringande hunden ville bita honom. Tiina får ta hand om dem bägge. Ullrika skickas till sjukhuset och Tiina åker med Trassel till en veterinär. Det blir en dyr operation, men Ullrika har sagt henne att inga pekuniära överväganden får göras – det enda viktiga är givetvis att rädda den trogne Trassel. Sara kommer med ilfart till Ultuna djursjukhus, där hon och Tiina oroligt vakar hela natten. Behandlingen kostar allt som allt 20 000 kr, och eftersom man inte har någon försäkring (självrisken för djur är så pass hög att Ullrika inte tyckte det var någon mening att betala premien) får Sara användning för sitt betalkort.

Som du redan räknat ut är det just din basgrupp som får ta itu med alla dessa skadeproblem. Det ges tillfälle att fundera över vad en skada eller förlust egentligen är för något, hur man mäter eller annars fastställer den och vad som över huvud taget kan ersättas. Lite utflykter här och där i det mångfacetterade skadeståndssystemet lär också behövas. Beakta särskilt NJA 1973 s 141, NJA 1991 s 138, NJA 2001 s 65 I–II, NJA 2004 s 566, NJA 2007 s 519, NJA 2008 s 1177 och 2017 s 824.

Skadeståndsrätt V

Vådan och värdet av den inre och yttre miljön

Diskussionsuppgift

Vi höjer blicken och lämnar vårt uppländska landskap ... och hamnar i norrländska Fjällböle kommun, som har haft stora problem med arbetslösheten, men där många arbetstillfällen kunnat tillkomma genom att koncession 2015 gavs till den biokemiska anläggningen Biotek. Företaget flyttade delar av sin verksamhet till kommunen, sedan generösa investeringsbidrag lovats från kommunledningen. Företaget fick dessutom förmånliga villkor vid inhyrandet av lokaler till verksamheten. I ett industriområde som kommunen köpt, sedan de flesta företagen lagts ned, fick Biotek för en mycket rabatterad avgift hyra stora och fina lokaler av Fjällböle kommun. Kommunen bekostade till och med ombyggnaden av lokalerna enligt Bioteks anvisningar, och vid den högtidliga invigningen sade kommunordföranden att ”nu kommer ni till dukat bord, det är bara att tuta och köra – gör vad ni vill bara vi får arbeten till vår av onda makter hemsökta landsdel”. Företaget nyanställde ett trettiotal Fjällbölebor samt flyttade över tio biokemiska experter från sin Skåneanläggning. Verksamheten består främst i produktion av diverse bekämpningsmedel, tillväxtpreparat etc för lantbruksnäringen. Vidare har man förlagt en del forsknings- och vidareutvecklingsprojekt till de nya och väl tilltagna lokalerna.

Under försommaren 2018, närmare bestämt under perioden 15 maj till 1 juni, skedde ett okontrollerat utsläpp av preparatet Hydrogen. Företaget reagerade till en början inte alls, utan uppmärksamheten fästes på utsläppet först sedan en fältbiolog, Aisha Khalil, slagit larm om en del oförklarliga observationer hon gjort. Mark och vattenfyllda diken i terrängen närmast runt anläggningen var nämligen missfärgade, vilket kunde iakttas direkt med ögonen. Aisha gjorde därutöver några mätningar på större avstånd från anläggningen och kunde även i dessa marker spåra Hydrogen, även om hon där inte direkt kunde påvisa några synliga tecken på utsläppet. Aisha Khalil gick till lokalpressen som först inte ville stöta sig med det nyinflyttade företaget, men sedan Aisha hotat att avslöja ”hela den stora

korruptionshärva som lokalpolitiker, pressen och ortens företag är inblandade i” skrev man till slut en hovsam artikel om de oförklarliga naturfenomenen. Nu började rikspressen och TV intressera sig för det hela, och snart hade man skandalrubrikerna på löpsedlarna. Kringboende vittnade om att de under den aktuella perioden känt en obehaglig lukt kilometervis omkring. Många ansåg att de kunde relatera utsläppet till kroppsliga åkommor av varierande slag.

En senare polisutredning visade att utsläppet troligtvis berodde på att fel kran öppnades av någon från en servicefirma, AB Maskinfixaren & Son, men utredningen kunde inte visa vem som utfört handlingen. De anställda från firman som bevisligen varit inne i Bioteks lokaler, Kent Höglund och Maria Andersson, kunde inte påminna sig att de skulle ha klatrat sig med kranar eller dylikt. Polisutredningen fick så småningom läggas ned, då det inte verkade gå att få någon klarhet i vad som skett. Servicefirman gick strax därefter i konkurs.

Kommunens räddningstjänst spärrade av området och ledde saneringsarbetet. Enligt räddningsledaren, Kim Hammarlund, var det ett svårt arbete som krävde expertrådgivning och dessutom största försiktighet vid agerandet ute i skogarna. Bioteks direktör Isa Isberg meddelade via pressen, att det eventuellt utsläppta ämnet inte var hälsofarligt annat än i mycket höga koncentrationer – vilket det inte var fråga om här – och att ämnet i låga doser tvärtom skulle kunna vara nyttigt för växtligheten. Ingen behövde alltså vara orolig, och man skulle inte jämföra med andra så kallade miljöskandaler som varit aktuella under senare år. Vidare sades att ämnena i Hydrogen alltid förekommer i varierande koncentrationer i naturen och att det inte är ovanligt med tillfälliga, mindre föroreningar nära större industrier. För övrigt har man koncession för sin verksamhet, och man har inte gjort något som går utanför gränserna för det tillåtna.

Befolkningen i trakten uttryckte sin oro över att ämnet på något sätt var hälsovådligt, men miljö- och hälsovårdsnämndens inspektör Ulla Modigh meddelade i pressen, att de små mängder det handlade om var helt ofarliga. I affärerna frågade kunderna varifrån frukt och grönsaker kom, trots att butikerna upplyst om att varorna inte kom från det nedsmittade området.

I augusti kom hobbyodlare Karl Renström till Biotek och visade sina missformade gurkor och tomater. Han krävde ersättning men avvisades med motiveringen, att det var torkan och inte Hydrogen som orsakat skadorna. Till undvikande av missförstånd ska nämnas att Renström inte är en ensidigt, allmänt biodynamisk figur – han är exempelvis även en flink filatelist.

I en tidningsartikel sex månader senare, redovisades de mätningar som miljö- och hälsovårdsnämnden gjort under en längre period. Koncentrationen av Hydrogen i mark och vatten visade på värden tio gånger det normala under perioden närmast efter utsläppet, för att senare under hösten sjunka till fem gånger det normala. Nästa säsong beräknades värdena vara helt normala igen. Förhöjda värden av Hydrogen uppgavs vidare kunna ge viss effekt på tillväxten, dock ej på färdigväxta delar. Det

underströks att den lokala oron varit obefogad och att företaget trots olyckan inte släppt ut mer Hydrogen än det tillåtna totalutsläppet per år.

I rikspressen kunde man i december läsa uppgifter från en före detta anställd vid Biotek, Elin Englund, om ursprunget till Hydrogenutsläppet. Hon hävdade bestämt att utsläppet berodde på att man vid reparationer grävde av en ledning. Dessutom hade hon hört att koncentrat av ämnet använts vid genmanipulationer och att resterna kanske blivit nedgrävda någonstans. Den djuplodande reportern hade också kommit över uppgifter från ett utländskt företag i samma koncern som Biotek. Dessa uppgifter, som härrörde från Belgien, gick ut på att genmanipulationer avseende tillväxthormon förekom inom koncernen och att olika Hydrogenpreparat härrörande från dessa experiment sedan spreds inom den övriga verksamheten. Uttalandet föranledde ingen ny polisutredning. Företaget meddelade samtidigt att man inte längre saluför Hydrogen i Sverige, utan att återstående lager samt tillverkningen just flyttats till Danmark.

I början av oktober begick handelsträdgårdsmästare Erlandsson självmord. Hans funktionsnedsatta änka vänder sig till en advokat och berättar att maken en tid varit deprimerad på grund av dålig ekonomi. Trädgården som ligger 1,5 km från Bioteks anläggning i Fjällböle drabbades hårt av utsläppet, hävdar hon, och anför att grönsakerna stannade i tillväxten, trots dubbel gödselgivning och intensiv bevattning (delvis på grund av torkan). Privatkunder försvann på grund av rädsla för att produkterna innehöll farliga ämnen, lokala livsmedelsbutiker upphörde med sina inköp och med endast ett fåtal kunder kvar fanns inga möjligheter att driva rörelsen vidare. Tidigare intressenter ville heller inte köpa företaget. Bokföringen visade att omsättningen halverats från 4 miljoner till 2 miljoner kr och att ett normalt plus på 1 miljon förvandlats till en förlust på 500 000 kr. I förlusten ligger ökade gödselkostnader. Tidigare år visar på en relativt konstant omsättning. Änkan söker nu skadestånd för rörelsens sammanbrott och makens död samt för att hon inte kommer att kunna sälja rörelsen. Hon kan inte heller driva den vidare själv, dels på grund av sin funktionsnedsättning, dels på grund av att hon inte har ekonomiska möjligheter att vare sig anställa folk eller stå för övriga rörelsekostnader. Änkan har även själv drabbats av svår depression till följd av dödsfallet. Hon har varit helt paralyserad och fått en mängd lugnande medikamenter utskrivna. Sedan hon remitterats till en psykiater kan det fastställas, att hon drabbats av traumatiska besvär relaterade till makens död; och det troliga är att hon under längre tid kommer att lida dessa kval. Hon börjar nu till tämligen höga avgifter att gå i terapi hos en psykolog, och efter ett halvår kan även, den gentemot psykologen skeptiske, psykiatern konstatera att besvären lättat – även om psykiatern har sina dubier avseende om det är psykoterapi eller tiden som läkt såren.

Även hobbyodlare Renström vill ha ersättning för att hans hobby ödelagts för en säsong, för att inte tala om alla de gurkor och tomater han kasserat.

Samla nu din basgrupp för att ge de drabbade parterna rättsliga råd avseende möjligheterna till framgång med skadeståndsanspråk. Beakta särskilt NJA 1966 s 331, NJA 2003 s 384 och NJA 2007 s 663.

Skadeståndsrätt VI

Övning i att förstå EKMR som en del av den svenska skadeståndsrätten

Föredragningsuppgift

Redogör för tankarna bakom principalansvaret. Fundera därvidlag på vilka olika sätt det finns, inom skadeståndsrätten, för att åstadkomma ansvar för någon annans handlande. Gör en egen utvärdering av för- och nackdelar.

Diskussionsuppgifter

Du har tidigare under denna termin introducerats till hur man överhuvudtaget läser och analyserar rättsfall. Syftet med detta seminarium är att fördjupa dessa färdigheter än mer. På Termin 1 läste du om Europakonventionen (EKMR) utifrån ett konstitutionellt perspektiv, och nu ska de preciserande och konkretiserande aspekterna kring skadeståndsfrågorna tilläggas. Inom civilrätten tillkommer ju den del av juridiken som gör att de stora och allmänna rättigheterna faktiskt kan användas av enskilda – och därvidlag kan man mer detaljerat ange rekvisiten för om en rättighetskränkning kan föranleda remedier och hur man i så fall går tillväga för att finna en skälig skadeståndssumma. Just dessa frågor behandlas tämligen kort och översiktligt i kurslitteraturen, så denna seminarieövning går ut på att närläsa ett antal rättsfall för att utröna alltför detaljer kring rekvisit och metoder vid skadeståndstalan i anslutning till EKMR. Försök verkligen hitta de öppnande och klargörande skrivningarna i HD-domarna, dvs läs inte bara ett fall utifrån utgången – att skadestånd utdömdes eller inte – utan bjud till för att uppmärksamma detaljaspekterna, så att du vid framtida problemlösning uppövar en förmåga att kunna föra ett differentierat och avvägande resonemang (istället för att blott ensidigt framhärda i dina egna åsikter med hjälp av vaga och stora principer, begrepp och s k rättigheter). Observera att fallen ligger i tiden före den regel som numera gäller om det allmännas ansvar vid överträdelse av EKMR (3:4 SkL), men denna regel kan i sin tur ses som en sammanfattning av HD:s praxisutveckling under 2000-talet, varför samma grundprinciper gäller. Desto intressantare är det därmed att notera,

att alla de små detaljfrågorna om skadeståndsrättens applicering vid EKMR-överträdelse även i framtiden måste lösas i praxis (dvs några enkla ord i en paragraf är aldrig samtidigt "sista ordet" i den ständigt pågående och utvecklande civilrättsdiskursen).

1) *NJA 2005 s 462*. Diskutera det principiellt riktiga samt lämpliga i att EKMR alls kan tillämpas i nationell domstol vid skadeståndstalan. Vilka artiklar behandlar denna fråga, och hur kan de kombineras? Hur kan man i domen se en prioritetsordning för hur de nationella och konventionsbaserade källorna ska användas? Hur påvisas samt värderas ekonomiska respektive ideella aspekter. Försök se de ställen i domen där HD låter en klassisk skadeståndsrättslig kausalitetsfråga påverka uppdelningen av olika förlustorsaker; hur kan man förklara hälftindelningen av det skadestånd för ekonomisk skada som utgår i detta fall? Finner du denna lösning lämplig? Tycker du att det vid en skadeståndstalan pga överträdelse av artikel 6 (avseende alltför långdragen rättegång) borde ha någon betydelse huruvida den åtalade (eller den enskilde i ett skattemål) vinner eller förlorar den långsamma rättegången?

2) *NJA 2007 s 584*. Även i detta fall kan man söka spår av hur klassiska skadeståndsspörsmål möter de nya rättighetsresonemangen. Fundera över hur tredjemanstematiken berörs i fallet. Beakta kausalitetsproblemet kring orsakande av ideell skada. Vad är det egentligen som är orsak till den ideella skadan i 2007 års fall? Är det exempelvis ett materiellt eller ett formellt fel som är upphovet till kravet, och hur värderas – respektive hur kunde man ha värderat – föräldrarnas respektive döttrarnas ideella ersättningar? Bara för att bättre förstå hur HD dömt, kan du öva dig på att finna argument för en annan lösning.

3) *NJA 2007 s 747 och NJA 2015 s 899*. Fallen handlar om förfäktade krav på horisontell tillämpning mellan enskilda rättssubjekt. Diskutera för- och nackdelar med att en konvention skulle kunna binda enskilda medborgare som följer den nationella lagstiftningen, varvid rättssäkerhetsaspekter och deras gränser kan aktualiseras. Hur kan man utifrån dessa fall se på möjligheten av en framtida utveckling av horisontell talan? Är 2015 års fall en negering av, eller en fortsättning på, utgången i 2007 års fall? Försök se, gestalta och precisera den serie av olika frågeställningar som HD betar av i 2015 års fall.

4) *NJA 2012 s 211 I*. Denna dom är ytterst illustrerande för en genomtänkt metodisk väg, där HD visar hur olika frågeställningar kan hanteras vid bestämmande av ideella ersättningsbelopp. Försök steg för steg i domen hitta dessa olika spørsmål. Därvidlag kan man fråga sig hur internationellt respektive nationellt rättsmedlet skadestånd egentligen är, respektive huruvida man i svensk rätt är bunden av vissa europeiska nivåer och beräkningsgrunder. Man kan också söka preciseringar av vilka kriterier som i framtiden kan utveckla dessa frågor vid tillämpning här i landet.

Skadeståndsrätt VII

En sista övning i att betrakta ansvaret och dess gränser

Föredragningsuppgift

Diskutera strikt ansvar och när sådant återfinns i lagstiftningen. Ge några exempel på detta, men även på när strikt ansvar har ålagts en skadevällare utan stöd i lag (dvs. Högsta domstolen har i dom kommit fram till att någon har strikt ansvar för en uppkommen skada). Du kan t ex ta upp eventuella för- och nackdelar, vilka eventuella invändningar som kan riktas mot en sådan rättsutvecklingsteknik samt om du tycker att strikt ansvar borde finnas på andra områden än idag. Borde kanske något område där strikt ansvar nu åläggs t.ex. istället vara beroende av oaktsamhet?

Diskussionsuppgift

Som avslutning på seminarieserien åker vi åter ut på den uppländska landsbygden och den strävsamma familjen Carlsson, som på sistone har haft en del problem. ”Det finns ingen gräns”, klagar Ullrika. ”Bara en trasig gårdsgård”, replikerar maken Nisse. En dag i augusti ska Ullrika och hennes vän Tiina Tönnies transportera ett antal beställda konstprodukter och porslinsvaser till en köpare i Uppsala (de två kompanjonerna driver en konst- och hantverksrörelse ute på landet). De använder en stor skåpbil, och i den staplar de några rejäla högar med lådor. När de har lastat klart konstaterar de att det är tur att de har backspeglar på utsidan av bildörrarna, för det går inte att se ett dugg, förutom de staplade lådorna, genom bakfönstret. Köparen bor i en del av staden där gatorna är trånga, enkelriktade och allmänt svårframkomliga. Ullrika och Tiina är inte närmare bekanta med de aktuella kvarteren. De kör därför in i fel portprång och när de kommer in på bakgården kan de endast konstatera, att det inte går att vända. Oturligt nog börjar backväxeln i samma veva att krångla. De får därför – med hjälp av kroppskraft – försöka knuffa ut bilen genom den trånga porten. Den höga lasten skymmer sikten, men Ullrika tjoar varningsrop så högt hon kan samtidigt som de knuffar.

På gatan utanför infarten passerar just nu en äldre grandseigneur, herr Nilsson, som han föredrar att titulera sig. Han är, trots att han själv inte

vill erkänna det, en människa stadd i oåterkalleligt förfall. Han stapplar fram med käpp och måste för varje steg anstränga sig till det yttersta för att, stödd på käppen, långsamt kunna föra sig framåt. Nilsson ser dåligt trots att han har tjocka och rundade glasögonlinser som får honom att likna Marty Feldman – salig i hågkomst. Till råga på allt är han – och det kan man ju under rådande omständigheter inte klandra honom för – så pass nervsvag, att han endast med uppbyggande av sina yttersta krafter kan vistas ute bland andra människor. I sin ungdom var han emellertid en idog filatelist. Den stackars herr Nilsson skriker försiktigt och ryckigt fram på trottoaren, och ska just passera utfarten från bakgården där Ullrika av misstag kört in. Plötsligt dyker nu skåpbilen med alla lådorna upp i hans åsyn. Han hinner turligt nog slänga sig åt sidan och blir liggande i rännstenen. Ullrika och Tiina vill hjälpa honom upp. Han säger emellertid att det inte är någon fara, men att han måste sitta och vila en stund. När Tiina med öm röst vill ta reda på hur det verkligen är ställt, och samtidigt söker övertala honom att ta emot deras hjälp, blir herr Nilsson till slut kolerisk och skriker obehärskat något om ”fruntimmersfasoner”. De två väninnorna finner nu ingen större anledning att göra så mycket mer. Den i viloläge placerade mannen verkar ju vara vid full vigör; det ser åtminstone inte ut som om man skulle kunna ge honom någon mer handräckning. Dessutom är det ganska otäckt att behöva höra grova ord, när man bara i allra största välmening erbjuder hjälp åt en människa som man utan egen förskyllan råkat komma i vägen för. ”Jag är chockad, det är sjuuukt”, utstöter Tiina med emfas. Ullrika lugnar henne och kör därefter vidare, sedan de sett till att herr Nilsson åtminstone sitter lutad mot husväggen. När den gamle herrn omsider kommer upp på benen, blir han så yr i snookerdimman, att han handlöst faller i gatan och bryter en arm. Öväntat nog kommer han ihåg Ullrikas bilnummer och kontaktar därför, via advokat Beckmesser, Ullrika och Tiina för att begära så mycket skadestånd som man över huvud taget kan klämma ur dem. Ullrika tycker att anspråket är bortom all rim och reson. Herr Nilsson var ju oskadad när de lämnade honom; varför ska man behöva ansvara för något som händer långt senare? Advokat Beckmesser tycker att Ullrika ska skärpa sig och istället besinna vad hon gjort och vad som skulle kunna ha inträffat. Tänk exempelvis, säger advokaten uppbragt, vad som skulle kunna ha hänt om den fine, oskyldige herr Nilsson blivit påkörd av en bil när han låg där i rännstenen. För övrigt kunde han ju, även när han satt lutad mot huset, blivit träffad av ... tja varför inte av en nedfallande takpanna eller något dylikt.

Advokat Beckmesser lyckas en vecka senare strö ytterligare salt i Ullrikas sår. Advokaten har nu fått en klient på halsen som hävdar att Ullrika gjort sig skyldig till än mer destruktiv verksamhet. Denna klient – Petrus Petrusson – har nämligen, samma dag som herr Nilsson, drabbats av Ullrikas framfart. Det ligger nämligen till på det sättet att Ullrika och Tiina, för att lugna sig efter uppträdet med Nilsson, gick och satte sig på konditori Fågelsången. Det var både rök- och hundförbud på detta fik, så Ullrika lämnade sin hund Trassel utanför. Hon satte fast kopplet i en krok

avsedd för just hundar, gav Trassel några godsaker och gick sedan tillsammans med Tiina in på konditoriet. Sedan Trassel glufsade i sig sitt hundgodis, var han nöjd och somnade in en stund. Han väcktes av ett fasligt oljud, då Petrus Petrusson snubblade över honom och tappade en systemkasse som klirrande gick i marken. Petrus själv skadade sig också i ena vristen. Trist nog lossnade det långa kopplet från kroken vid denna kollision, och Trassel sprang därför iväg från den skrikande Petrus. Den tioåriga Karl Karlgren som just råkade passera på gatan fick uppvaktning av Trassel, som till sin glädje såg att barnet blev dödsförskräckt. Karl jagades av hunden en bit efter trottoaren, tills han tog sin tillflykt upp på taket på en bil som stod parkerad i gathörnet. Lackeringen på bilen repades rejält vilket gjorde ägaren – som givetvis råkade vara den redan drabbade Petrus – än mer förgad. Visserligen var Petrus kära kärra redan lite sliten och ägaren tackar i tysthet sig själv för att han under sommaren skjutit upp att lacka om den som han hade tänkt, men full ersättning vill han givetvis ha ändå.

Och var ska detta sluta?! På kvällen efter hundincidenten får Petrus så ont i den skadade vristen att han uppsöker akuten på Akademiska sjukhuset i Uppsala. Som alltid i sommartider är sjukvården pressad till det yttersta; de stackars läkarna och sjuksköterskorna har slitit i den svettiga och underbemannade miljön under flera månaders tid och många befinner sig nu vid utmattningens rand. Efter många timmars väntetid (under vilken Petrus suttit och blivit alltmer förgrymmad, mumlande ohörbara påståenden om ”skitland” och att han ”litar mer på sol på midsommar än den svenska sjukvården”) får han så träffa en ung och stressad läkare. ”Detta är skandal!” börjar Petrus (en smula förvåntansfullt, måste erkännas – han är trots allt en man som gillar att uttrycka sina känslor), men blir genast avbruten. ”Jag har egentligen slutat mitt skift för två timmar sedan”, säger läkaren trött, ”så detta får gå snabbt”. Han undersöker vristen, lindar ett hårt bandage om den och säger till Petrus att åka hem och vila. Petrus försöker protestera och kräver en grundligare behandling, men inser till slut att detta är vad som bjuds och tar sig hemåt. Några dagar senare är smärtan värre och foten både blå och svullen. Petrus återvänder därför till Akademiska, där situationen nu stabiliserat sig något efter att den ordinarie personalen återvänt från semestern. Det konstateras att vristen inte bara är stukad utan att en benflisa har lossnat, vilket syns vid den röntgning som nu hinns med. Ett litet ingrepp krävs därför (och hade krävts från början). Den nya läkaren menar att den stenhårda lindningen antagligen har förvärrat läget och att rehabiliteringsperioden följaktligen kommer att bli längre. Petrus är naturligtvis rasande och talar utan dröjsmål om att han minsann förväntar sig kompensation för den första läkarens (”den där tomtens”) fadäs.

Slutligen blir den gode Beckmesser kontaktad av Petrus arbetsgivare, åkerichefen Assarsson. Petrus jobbar som lastbilschaufför och kommer, på grund av den skadade vristen och efterföljande felbehandlingen, inte att kunna utföra sina arbetsuppgifter på minst sex veckor. Arbetsgivaren är mindre nöjd med detta och undrar om det inte är någon annan som ska

stå för hans ökade kostnader avseende sjuklön och vikarie. Men ponera nu istället att Petrus varit en enmansföretagare med eget aktiebolag och att hans utdelning från bolaget minskar till följd av att vinsten blivit lägre då han inte jobbar. Gör det någon skillnad?

Återigen blir din basgrupp uppsökt av de nu omtalade personerna som vill veta vad som gäller, dvs vilka skadeståndsrättsliga problem som aktualiseras samt vilka principer, begrepp etc som kan komma till användning för att utröna alla argument för och emot ersättning. Beakta samtliga rättsfall som lästs hittills samt därutöver NJA 1992 s 896 och NJA 2009 s 16.

Och därmed är skadeståndsrätsperioden slut. Men terminen, och livet, går ju vidare ändå!